 Karlstads universitet	Dokumentnamn Slutrapport	Projekt Intern miljörevision			
	Författare Peter Fränngård	Godkänd av -	Datum 2021-12-15	Dokumentnr./Dnr	Revision P1.0-1

Intern miljörevision, Karlstad universitet

Utförd av: Peter Fränngård (extern konsult från Envima)

Genomförandedatum: 2021-11-22

Karlstad universitet: Lokal 1b435 samt vissa intervjuer via Zoom

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning.....	2
2. Syfte och omfattning	2
3. Intervjuade	3
4. Uppföljning av tidigare års internrevisionsrapport.....	3
5. Sammanställning av genomförd intern miljörevision	3
a) Miljöledningssystem (revisionskriterie 1).....	4
b) Miljöutredning (revisionskriterie 2).....	5
c) Miljöpolicy (revisionskriterie 3)	6
d) Miljömål och handlingsplan (revisionskriterie 4).....	6
e) Miljöanpassade upphandlingar (revisionskriterie 5).....	7
f) Utbildning för öka personalens miljökompetens och medvetenhet (revisionskriterie 6).....	8
g) Energieffektiv informationsteknik samt upprätta mötes- och resepolicy (revisionskriterie 7).....	9
h) Årlig uppföljning genom interna miljörevisioner (revisionskriterie 8).....	10
i) Årlig rapportering till Naturvårdsverket (revisionskriterie 9).....	11
6. Definitioner av iakttagelser	11
a) Positiva iakttagelser	11
b) Förbättringsförslag	11
c) Observationer	11
d) Avvikelser	11
7. Granskat material.....	12

 Karlstads universitet	Dokumentnamn	Projekt			
	Slutrapport	Intern miljörevision			
Författare	Godkänd av	Datum	Dokumentnr./Dnr	Revision	Sida
Peter Fränngård	-	2021-12-15		P1.0-1	2(12)

1. Sammanfattning

Envima AB har 2021 upprättat en ny och reviderad treårig revisionsplan¹ för interna miljörevisioner för Karlstad Universitets (KAU) miljöledningssystem, vilken omfattar samtliga krav² i Förordning (SFS 2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter.

Den första revisionen av tre, genomfördes den 22 november 2021 och inkluderade Universitetsledningen samt Fakultetsledning, Fakultetsadministration och Institutionsrepresentanter för humaniora och samhällsvetenskap (HS).

Revisorn har fått ta del av den dokumentation och kunnat genomföra de intervjuer som anses vara behövliga för att klarlägga Karlstad universitets efterlevnad av förväntningarna i Förordning (SFS 2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter.

Det har varit en trevlig och öppen dialog kring Karlstads universitets miljöarbete från både ledning och från fakultetsrepresentanter. Uppfattningen är att det finns en stor nyfikenhet, intresse samt engagemang om universitetets hållbarhetsarbete vilket även inkluderar miljö.

Under revisionen identifierades 5 positiva iakttagelser, 8 förbättringsförslag och observationer 6. Inga avvikelser gentemot Förordning (SFS 2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter kunde konstateras.

2. Syfte och omfattning

Förutom att klarlägga huruvida universitetet har det systematiska arbetssätt inom miljöområdet som krävs av "Miljöledningsförordningen" ska revisionen bidra till att universitetet får en god förståelse för inom vilka områden universitetet behöver förbättra sitt miljöledningsarbete. Revisionen bidrar också till att öka kunskapen om miljöledning och förankra universitetets miljöarbete hos medverkande i revisionen. Sammantaget strävar revisorerna efter att:

- Utbilda och informera chefer och medarbetare.
- Vid behov undersöka hur arbetsmoment utförs, hur en speciell frågeställning hanteras, om befintligt arbetssätt är anpassat för att uppnå miljömålen.
- Identifiera behov av att förändra arbetssätt genom att hitta förbättringar

Varje årligt revisionstillfälle omfattar samtliga krav i Förordning om miljöledning i statliga myndigheter. Universitetsledningen revideras varje år angående övergripande ansvar och handlingsplaner. Intern miljörevision av de två fakulteten (HS och HNT) samt Centrala stödfunktioner inkl lärarutbildningens kansli (CS/LUN), sker genom en uppdelning så att respektive verksamhetsdel ingår vid ett av de tre tillfällena.

Revisionerna genomförs genom dokumentgranskning, intervjuer samt vid behov stickprovskontroller i delar verksamheten.

¹ Intern miljörevisionsplan 2021-2023, redovisas i Bilaga 1

² Presenteras förenklat i en sammanfattande dokumentation "Revisionskriterier" i Bilaga 2

 Karlstads universitet	Dokumentnamn	Projekt			
	Slutrapport	Intern miljörevision			
Författare	Godkänd av	Datum	Dokumentnr./Dnr	Revision	Sida
Peter Fränngård	-	2021-12-15		P1.0-1	3(12)

3. Intervjuade

Namn	Befattning
Birgitta McEwen	Miljösamordnare
Erivan Waysi	Projektassistent hållbar utveckling
Dan Guttke	Biträdande universitetsdirektör
Görel Augustsson	Internrevisorchef
Patrik Larsson	Dekan Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap (HS)
Gunilla Klinteskog	Administrativ chef, HS
Johan Sterte	Rektor
Anne-Christine Larsson Ljung	Universitetsdirektör
Liselotte Englund	Prodekan, HS (via Zoom)
Susanna Forsberg	Utbildningssamordnare, HS (via Zoom)
Marie-Therese Christiansson	Proprefekt på Handelshögskolan (via Zoom)
Göran Lindskog	Prefekt för Konstnärliga studier
Margareta Wallin Wictorin	Programledare för Kulturvetarprogrammet
Hans Olof Gottfridsson	Programledare för Samhällsplanerarprogrammet (via Zoom)
Beatrice Hedelin	Ställföreträdande programledare för Riskhantering i samhället
Samuel Petros Sebhatu	f d programledare för masterprogrammen i företagsekonomi

4. Uppföljning av tidigare års internrevisionsrapport

Karlstad Universitet har upprättat åtgärdsrapport samt Handlingsplan efter tidigare års interna miljörevisioner. En genomgång av 2018 samt 2020 års interna miljörevisioner ingick vid årets interna miljörevision för att följa upp tidigare års noteringar inom samma område samt senast utförda internrevision.

5. Sammanställning av genomförd intern miljörevision

Internrevisionen genomfördes som redovisats ovan, via intervjuer med representanter från ledning och anställda på fakultet för humaniora och samhällsvetenskap (HS).

Vid intervjuerna diskuterades hur miljömedvetenhet finns inom universitetet hos anställda och studenter. Uppfattningen är att de studenter som valt program med miljöinriktning ”miljöstudenter”, har ett högre miljöintresse än andra studenter på universitetet. I utbildningarna finns det ett bra miljöfokus i studieplanerna. För att få med studenterna i utvecklingen av program är de representerade i programråd. Sedan 2021 ingår studentrepresentanter också i universitetets miljöledningsgrupp som övergripande stämmer av lärosätets miljöarbete. Karlstads universitet följer på så sätt regleringarna för studentinflytande genom att studenter har möjlighet att finnas representerade inom lärosätets beslutande och beredande organ.

För att hantera miljöfrågor och arbete med bland annat miljöledningssystemet, har man inom universitetet skapat en miljöledningsgrupp som träffas normalt en gång per månad. Gruppen består av utvalda representanter samt att man har förstärkt med en projektassistent. Campuschef har mycket med miljöarbetet att göra på universitetet och ingår därför som deltagare i miljöledningsgruppen. Även Prefekt för Handelshögskolan har ”gästat” miljöledningsgruppen och informerat om hållbarhet och hur man kan förverkliga arbetet rent praktiskt och tagit exempel från hur man arbetat med det inom Handelshögskolan. Nuvarande miljösamordnare (Birgitta McEwen) kommer att sluta i början av 2022. Tills vidare därefter ansvarar biträdande

 Karlstads universitet	Dokumentnamn	Projekt			
	Slutrapport	Intern miljörevision			
Författare	Godkänd av	Datum	Dokumentnr./Dnr	Revision	Sida
Peter Fränngård	-	2021-12-15		P1.0-1	4(12)

universitetsdirektör för fördelning och hantering av miljösamordnarens uppgifter.

För att tydlig redovisa vad som framkommit under den interna miljörevisionen, kopplat till förordningens kravställningar, sammanställs nedan utfallet per revisionskriterieområde.

a) Miljöledningssystem (revisionskriterie 1)

Vid intern miljörevision konstaterades tydlig efterlevnad av kraven i förordningen. Verifieras av nedan kommentarer samt iakttagelser.

Karlstad universitet har låtit upprätta och förvaltar ett framtaget miljöledningssystem för hela organisationen och lärosätet. I dokumentet "Karlstads universitets miljöledningssystem, Dnr C 2019/932" redogörs för miljöledningssystemets omfattning och uppbyggnad.

Man har valt att kommunicera den del av det miljöarbete som sker via "Goda exempel" som presenteras på universitetets intranät.

Karlstads universitet har valt att hantera de kemikalier som används inom verksamheten i en köpt kemikaliedatabastjänst (KLARA³) sedan 2020. Användningen av KLARA är ett relativt nytt sätt att skapa struktur och ordning av kemikaliehanteringen.

Inom Karlstads universitet har man låtit upprätta en författningsförteckning (en Excel/Word tabell) med de relevanta miljöförfattningar som man omfattas av och är skyldig att efterleva. Ansvarig för förvaltning och återkommande uppdatering är utsedd. Vid framtagningen har man haft samarbete med andra universitet för att säkerställa kvalitet och omfattning av förteckningen.

5.a.1 Förbättringsförslag Se över möjligheterna att upprätta förteckningen i en digital lösning/tjänst. Finns i dag ett antal alternativ att välja mellan. Är sannolikt mer resurseffektivt och kompetens kring juridik erhålls. Förslagsvis kan universitetet gå ut med upphandling för Karlstads universitet, alternativt diskutera med flera universitet om att skapa en gemensam förteckning då man sannolikt berörs av samma författningskrav.

Det pågår en omarbetning av Förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter, vilket kommer att påverka och förändra förväntningarna på Karlstads universitet och hur miljö integreras och hanteras inom miljöledningssystemet och organisationen. Det finns i dag ett bra arbete med att integrera miljöfrågorna inom universitetet, men det finns möjligheter att göra mer och på så vis vara förberedd på de förändringar som kommer att ske i samband med omarbetningen av Förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter.

5.a.2 Förbättringsförslag Karlstads universitet har valt att skapa ett miljöledningssystem som ett enskilt ledningssystem. Samtidigt har man även upprättat ett kvalitetsledningssystem som finns redovisat på universitetets hemsida. Frågan är

³ KLARA är Karlstads universitets webbaserade system för förteckning, sammanställning och uppföljning av märkningspliktiga kemiska produkter. Systemet kan användas vid inventeringar, riskbedömningar och informationssökning av kemiska produkter. Databasen ägs av KLARA Ekonomisk Förening (KEF). Den består av universitet, högskolor, företag och organisationer ifrån hela Sverige.

 Karlstads universitet	Dokumentnamn	Projekt			
	Slutrapport	Intern miljörevision			
Författare	Godkänd av	Datum	Dokumentnr./Dnr	Revision	Sida
Peter Fränngård	-	2021-12-15		P1.0-1	5(12)

varför man valt att skapa två enskilda ledningssystem separerade från varandra och inte ett integrerat ledningssystem inkluderande båda ”perspektiven”. Som det är nu kräver båda systemen mycket resurser och tid. Det bör vara fördelaktigt att göra ett integrerat ledningssystem rent förvaltningsmässigt och tidsmässigt.

Det pågår ett arbete med att ackreditera Handelshögskolan enligt AACSB. Att vara ackrediterad av en av de ledande organisationerna för handelshögskolor globalt, anses vara ett kvitto på att universitetets utbildningar, forskning och samverkan håller hög internationell standard. Stort fokus på aspekter inom hållbar utveckling.

b) Miljöutredning (revisionskriterie 2)

Vid intern miljörevision konstaterades godkänd efterlevnad av kraven i förordningen, men med mindre påpekanden (observation). Verifieras av nedan kommentarer samt iakttagelser.

Framtagen miljöutredning från 2015 är uppdaterad och förnyad 2020. Den reviderade miljöutredningen från 2020, ger förutsättningarna för miljöledningssystemets inriktning och utformning, vilket är enligt förväntningarna i förordningen om miljöledningssystem i statliga myndigheter. I utredningen har man stort fokus på två betydande miljöaspekter, vilket är Karlstads universitets tjänsteresor samt miljöinnehåll i utbildningar och kursprogram.

Uppfattningen är att universitetet har mest effekt och möjligheter gällande indirekt miljöpåverkan. Enligt fakultetsledningen har universitetet störst möjlighet att generera påverkan för miljö via de utbildningar och program man erbjuder studenter att gå samt via den forskning som sker inom universitetet. Man arbetar med att få med hållbarhet integrerat i minst 80 % av alla utbildningar som man har. I begreppet ingår bland annat miljö, men stort fokus finns på jämlikhet.

Under 2019 genomförde avdelningen för administration på fakulteten för Humaniora och Samhällsvetenskap (HS) en workshop om verksamhetens miljöarbete och påverkan, vilket resulterade i en åtgärdslista. Ingen uppföljning har skett av åtgärdslistan och det finns heller inte någon plan för det.

5.b.1 Förbättringsförslag Lyft upp framtagen åtgärdslista som arbetades fram 2019 och se vad som då diskuterades samt föreslogs att arbeta vidare med. Eventuellt kan det vara ett arbetssätt som kan användas inom hela universitetet för att integrera miljö på ett mer strukturerat sätt samt vara ett medel att arbeta med miljöfrågor mer systematiskt. Kan även vara ett arbetssätt för att beakta det som framkommit i miljöutredningen och realisera det i verksamheterna fram till revideringen 2025.

5.b.2 Observation Vid intervjuer med representanterna från fakulteterna, var uppfattningen att kännedom om senaste reviderade miljöutredning från 2020 är relativt dålig inom Karlstads universitet. Finns förbättringspotential att få ut innehåll och resultat, vilket kan diskuteras med den kommunikatör som är med i miljöledningsgruppen.

5.b.3 Förbättringsförslag Som universitet har man inte några lagkrav på att redovisa en hållbarhetsredovisning, men det kan vara en möjlig utveckling av den miljöutredning som revideras var femte år. Möjlighet att redovisa vad Karlstads universitet gör samt verksamhetens ambitioner för framtiden gällande en hållbar utveckling (där miljö är en del).

 Karlstads universitet	Dokumentnamn	Projekt			
	Slutrapport	Intern miljörevision			
Författare	Godkänd av	Datum	Dokumentnr./Dnr	Revision	Sida
Peter Fränngård	-	2021-12-15		P1.0-1	6(12)

c) Miljöpolicy (revisionskriterie 3)

Vid intern miljörevision konstaterades tydlig efterlevnad av kraven i förordningen. Verifieras av nedan kommentarer samt positiv iakttagelse.

Gällande miljöpolicy, som finns tillgänglig på Karlstads universitets hemsida, är från 2018. Inkluderar de förväntningar och åtaganden som förväntas finnas med såsom risker samt koppling till verksamhetens miljöpåverkan. Sedan den blev gällande, har det uppkommit förslag och synpunkter på hur den kan bli mer konkret och bättre "visualisera" Karlstads universitets miljöambitioner, påverkan och åtaganden. Medfört att ledningen har genomfört en genomlysning av aktuell miljöpolicy och ett utkast på reviderad miljöpolicy har presenterats i maj 2021. Har vid genomförande av internrevision inte blivit godkänd och kommunicerad, men är något som kommer ske inom en snar framtid.

5.c.1 Positiv iakttagelse I den nya miljöpolicyen har man valt att tydligt konkretisera, via 8 punkter, hur universitetet ska arbeta för att bidra till en hållbar utveckling. Innebär att man tydligt uppfyller förväntningarna på miljöpolicy enligt förordningen om miljöledningssystem i statliga myndigheter. När den nya miljöpolicyen blir godkänd och kommunicerad, är det av stor vikt att även fundera på hur man ska få organisationen att faktiskt "realisera" och "förverkliga" de åtaganden man ställt upp via de 8 punkterna.

d) Miljömål och handlingsplan (revisionskriterie 4)

Vid intern miljörevision konstaterades tydlig efterlevnad av kraven i förordningen. Verifieras av nedan kommentarer samt iakttagelser.

Gällande miljömål finns redovisade i "Karlstads universitets miljömål och handlingsplan 2019-2021". Målarbetet utgår från den miljöutredning som gjordes 2015 samt 2017 års redovisning till staten. Upprättade miljömål och handlingsplaner syftar till att skapa ett helt fungerande miljöledningssystem fram till utgången av 2021. Totalt har man ställt upp 12 målområden med vissa delmål, som har tydlig koppling till förväntningarna i förordningen om miljöledningssystem i statliga myndigheter.

Under den treårsperiod som varit aktuell har miljömålen följts upp gällande de aktiviteter/handlingsplan som ställts. Inom fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap (HS) har man löpande sammanställt en "verksamhetsberättelse" för hur miljöarbetet har fortlöpt, vilket är en mall man använder inom fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap (HS) och inte en hela universitetet.

Exempel på några av de aktiviteter som genomförts för att nå miljömålen; HS-fakulteten har genomfört en genomlysning av programmen och konstaterat att 41 av 45 program har med hållbarhet. Inom Karlstads universitet finns det totalt 75 program, men med något lägre antal med explicita mål för hållbar utveckling. Kommunikation av miljömålen sker internt via avdelningarnas chefer och inte via en detaljerad handlingsplan, vilket anses vara en god lösning. Miljöpolicy ska "förverkligas" via diskussion mellan chefer ute i organisationen och personalen. "Cykla till jobbet" kampanj har genomförts enligt plan, dock har den påverkats lite i samband med pandemin, men deltagande finns och information sätts upp i verksamheten.

 Karlstads universitet	Dokumentnamn	Projekt			
	Slutrapport	Intern miljörevision			
Författare	Godkänd av	Datum	Dokumentnr./Dnr	Revision	Sida
Peter Fränngård	-	2021-12-15		P1.0-1	7(12)

Sammanfattningsvis har man arbetat mycket med de mål som har koppling till den direkta miljöpåverkan, men haft lite svårare med att arbeta med de mål som har indirekt miljöpåverkan. Internrevisorn anser att universitetet har genomfört merparten av det man planerat och förverkligat handlingsplanen utifrån de förutsättningar som man har haft.

5.d.1 Förbättringsförslag Lyft upp den verksamhetsberättelse som använts inom HS till universitetsledningen och se om det kan vara en mall som ska användas övergripande inom hela universitetet för att skapa enhetlighet och struktur.

Många av programmen har upprättat hållbarhetsmål och i målarbetet har man beaktat de internationella samt lokala hållbarhetsmålen. Emellertid är det få av programmen som har direkta miljömål, men via arbetet med hållbarhetsmål ökar medvetenheten och förståelse för miljömålsarbete via hållbar utveckling. Karlstad universitet tittar på hur andra universitet har gjort för att få med miljö- och hållbarhet i programmens målarbete. Det man identifierat är att det krävs resurser som personal, utbildningar och samverkan för att få med miljö och hållbarhet i målarbetet. Som det är nu, konkretiseras inte det pågående och faktiska miljöarbetet som sker i målen, till följd av att man inte har de ”resurser” som behövs för förståelse för kommunikering och integrering av miljö.

5.d.2 Positiv iakttagelse Det finns ett utkast av nya miljömål med handlingsplan för perioden 2022-2024, som redovisades i samband med internrevisionen. Universitetsledningen kommer inom kort att besluta om de nya miljömålen. Då man lyckats med det övergripande miljömålet för perioden 2019-2021 (att skapa ett miljöledningssystem som inkluderar kraven enligt förordningen om miljöledningssystem i statliga myndigheter) samt att man gjort en förnyad miljöutredning 2020, är förslaget på nya miljömål för perioden 2022-2024 strukturerade på lite annat sätt än de var 2019-2021. De nya målen är mer konkreta och har tydlig mätning samt vad man vill uppnå och förbättra.

Vid intervju med universitetsledningen, ställdes frågan vad universitetets övergripande målarbete/fokus kommer vara under 2022. Kommer vara att fortsätta med att lyfta fram ”goda exempel” på miljöarbetet inom universitetet (även att göra hemsida samt nyhetsbrev mer ”roliga” och ”tilltalande”) samt kommunicera mer vad som sker och pågår på universitetet, att de globala hållbarhetsmålen blir mer integrerade i verksamheten och i utbildningarna, skapa ökat samarbete med andra lärosäten och fortsätta arbetet och medverkan i Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) och i den ”klimatgrupp” som finns och slutligen fortsätta att skapa bättre struktur och systematik i universitetets miljöarbete.

e) Miljöanpassade upphandlingar (revisionskriterie 5)

Vid intern miljörevision konstaterades godkänd efterlevnad av kraven i förordningen, men med en mindre påpeka (observation). Verifieras av nedan kommentarer samt iakttagelse.

Karlstads universitet har låtit upprätta en ny reviderad inköspolicy (2021) som bland annat reglerar hur miljö ska beaktas vid upphandlingar och inköp. Policyn och tillhörande riktlinjer ska möjliggöra att universitetet kan köpa rätt varor och tjänster till rätt kvalitet och kostnad från rätt leverantör. Detta ska ske inom ramen för den nationella upphandlingsstrategin. Vid all upphandling ska huvudprincipen vara att i all

 Karlstads universitet	Dokumentnamn	Projekt			
	Slutrapport	Intern miljörevision			
Författare	Godkänd av	Datum	Dokumentnr./Dnr	Revision	Sida
Peter Fränngård	-	2021-12-15		P1.0-1	8(12)

upphandling ska miljökrav ställas på leverantör och produkt. Där så är lämpligt och möjligt ska miljökrav ur ett livscykelperspektiv ställas. Avsteg från dessa ska motiveras och dokumenteras. Inom social- och ekonomisk hållbarhet ska hållbarhetskrav ställas när så är relevant. Informationssäkerhet, integritetsskydd och tillgänglighet ska också beaktas.

Till reviderad inköspolicy har man även tagit fram ”Riktlinjer för inköp vid Karlstads universitet” som tydliggör inköspolicy och hur den ska ”förverkligas”.

Följaktligen finns det en styrande inköspolicy med tillhörande riktlinjer som redogör för hur Karlstads universitet ska medverka till en hållbar utveckling i sina inköp. Till stöd för arbetet med hållbar utveckling används Upphandlingsmyndighetens kriteriekatalog och definitioner kring riskbranscher samt interna funktioner som ansvarar för hållbarhetsarbetet inom universitetet.

Sammanfattningsvis ska man vid all upphandling alltid beakta leverantörernas arbete för hållbar utveckling inom miljö, sociala villkor och ekonomi.

Observation 5.e.1 Visserligen finns det en inköspolicy som redogör för att alla upphandlingar ska beakta leverantörernas arbete kring hållbar utveckling. Dock är det inte så tydligt hur detta förverkligas och vilka miljökraven är på leverantörerna och vilka miljöperspektiv som ska beaktas. Bör tydliggöras bättre och även utbildas kring bland personal som berörs.

f) Utbildning för öka personalens miljökompetens och medvetenhet (revisionskriterie 6)

Vid intern miljörevision konstaterades tydlig efterlevnad av kraven i förordningen. Verifieras av nedan kommentarer samt iakttagelser.

Det finns ett löpande och systematiskt arbete för att öka personalens medvetenhet och kompetens kring miljöfrågor och verksamhetens miljöpåverkan (direkt som indirekt via de program och kurser man erbjuder studenter).

För programledare har man erbjudit och genomfört en intern utbildning ”Introduktion för hållbar utveckling”, vilket är en halvdagsutbildning för personal kring hur hållbar utveckling kan integreras i programmen.

Fakultetsadministrationen (HS) har genomfört en enkät för att se hur det ser ut inom verksamheten och befintligt miljöarbete. Man har börjat med att implementerat vad som ska ingå i utbildningsmatrisen gällande miljö, vilket är ett arbete som man kommer fortsätta med under 2022-2024 för att miljö och andra hållbarhetsaspekter ska finnas med på ett tydligt och systematiskt sätt. Framöver kommer fakulteten för Humaniora och Samhällsvetenskap (HS) att samverka med European University Institute (EUI) med fokus på hållbar utveckling.

Vid intervjuer med institutionsrepresentanter, diskuterades vad som är viktigt att få bättre förståelse för och komplexiteten kring miljö i programmen. Exempelvis så utbildar man framtida samhällsplanerare på Samhällsplanerarprogrammet och i de utbildningarna är det viktigt att lyfta fram att en bra miljölösning/-beaktande kan medföra att man förhindrar möjlighet att genomföra en annan bra lösning. Viktigt att ha med miljökomplexiteten som samhällsplanerare. Vidare är det viktigt att fundera på hur man ska få med en utbildningsvetenskaplig ”kärna” kring bland annat miljö i

 Karlstads universitet	Dokumentnamn	Projekt			
	Slutrapport	Intern miljörevision			
Författare	Godkänd av	Datum	Dokumentnr./Dnr	Revision	Sida
Peter Fränngård	-	2021-12-15		P1.0-1	9(12)

program där det kan vara svårt, såsom kultur/musik.

5.f.1 Positiv iakttagelse Utbildningssamordnare (HS) redogjorde för utbildningsprojekt som integrerar flera institutioner i projektet. Olika teman och det senaste gavs namnet "Det nya gamla". Tanken med projekten är att involvera institutionerna på de båda fakulteterna samt lärarutbildningen för att öka kunskapsspridning, samverkan och förståelse kring bland annat hållbarhet och miljö. Det är Prodekanerna som leder projektet och man har bjudit in andra program och studenter för att delta i framtida projekt. I pågående projekt "Det nya gamla" ingår tre olika program. "Under ytan" är ett tidigare projekt som genomfördes 2019. Har blivit en permanent installation (ett rum som är en "sjö"), där man kan gå in och fundera kring olika aspekter, bland annat miljöpåverkan. Bra exempel på ett tvärfunktionellt arbete inom universitetet, vilket även kan ge inspiration för hur andra kan skapa tvärfunktionella projekt och samarbeten.

5.f.2 Positiv iakttagelse Sedan 2016 har man på Handelshögskolan genomfört en hållbarhetsdag "Sustainable day" varje år den 1:a måndagen i december, med stort fokus på hållbarhet och hållbar utveckling.

5.f.3 Positiv iakttagelse På Handelshögskolan genomför man även en årlig genomlysning av verksamheten genom programledaravstämning. Senaste genomlysningen genomfördes av en student på Handelshögskolan. Är bra att anlita studenterna för likande uppgifter, då man kan bli "hemmablinda" och inte se möjligheter och utmaningar. Använd studenterna mer och arbeta mer "nära" med dem samt involvera dem mer i "case" och miljöarbetet. Uppfattningen från intervjuade institutionsrepresentanter är att studenterna har stort miljöintresse och därmed bör man nyttja den resursen mer.

5.f.4 Förbättringsförslag Samordna och arbeta mer med andra lärosäten, via Sveriges Universitet och Högskoleförbund (SUHF), för hur man kan få med miljö mer hos personal och inom universitetet.

g) Energieffektiv informationsteknik samt upprätta mötes- och resepolicy (revisionskriterie 7)

Vid intern miljörevision konstaterades godkänd efterlevnad av kraven i förordningen, men med några mindre påpekanden (observationer). Verifieras av nedan kommentarer samt iakttagelser.

Det finns ett stort fokus inom universitetet gällande dess påverkan på miljön i och med användning av energi, teknik och resor. Man har stort samarbete och samverkan med Akademiska Hus gällande energibesparande åtgärder och fastigheternas miljöpåverkan samt utvecklingen av de lokaler och fastigheter man bedriver verksamheten i. Investeringar har skett det senaste året (delvis till följd av den rådande pandemin) på ny teknik och lokaler för digitala möten.

Gällande verksamhetens resor, har man låtit upprätta en resepolicy "Regler för tjänsteresor vid Karlstads universitet" som redogör för beaktande av miljö vid resor.

I och med den pandemi som pågår, har det medfört att resande har minskat kraftigt inom universitetet och användning av digitala lösningar har ökat. Genom de förändringar som varit nödvändiga att genomföra, skapas sannolikt en ökad jämlikhet mellan länder och universitet/högskolor då mer dialog och kommunikation sker

 Karlstads universitet	Dokumentnamn	Projekt			
	Slutrapport	Intern miljörevision			
Författare	Godkänd av	Datum	Dokumentnr./Dnr	Revision	Sida
Peter Fränngård	-	2021-12-15		P1.0-1	10(12)

digitalt. Möjliggör att deltagande kan ske utan dyra resor och utan påverkan vilka resurser organisationer/lärosäten har att tillgå.

5.g.1 Observation Inom universitetet finns det olika intressen för samma fokusområde. Gällande tjänsteresor vill universitetet minska resandet ur ett miljöperspektiv, samtidigt som man har önskan om att öka de internationella samarbetena och forskning inom olika områden som därmed kan innebära att resande kommer öka.

5.g.2 Observation En särskilt tillsatt resegrupp (ej aktiv längre) tog år 2019 fram en rapport om hur resandet ser ut på universitetet och vad som påverkar. Vid revidering av "Regler för tjänsteresor vid Karlstads universitet", beaktades inte utfallet från rapporten i den grad som man eventuellt skulle haft möjlighet att göra.

5.g.3 Observation Vid internrevisionen diskuterades aktuell policy för "Regler för tjänsteresor vid Karlstads universitet". Den saknar perspektivet "möten" och hur man kan få med digitalisering mer som en aspekt i resande. Något som även påpekades av Transportstyrelsen, att det bör vara en integrerad "Mötes- och resepolicy".

5.g.4 Observation Lite oklart i befintlig policy samt att det ges möjlighet att tolka "nödvändiga resor" olika. Kan medföra viss förvirring och oklarhet i vad det innebär samt skapar okunskap om hur resepolicyerna ska tolkas.

h) Årlig uppföljning genom interna miljörevisioner (revisionskriterie 8)

Vid intern miljörevision konstaterades tydlig efterlevnad av kraven i förordningen. Verifieras av nedan kommentarer samt iakttagelser.

Karlstads universitet har låtit upprätta och genomföra interna miljörevisioner enligt framtagna internrevisionsplaner under perioden 2018-2020, för att kontrollera att universitetet följer gällande miljöregler och andra styrande dokument för verksamhetens miljöledning och miljöarbete. Utfallet från de årliga interna miljörevisionerna finns sammanställda i revisionsrapporter för respektive år. Utförandet av de interna miljörevisionerna har gjorts av externa konsulter, med stöd och vägledning av universitetet. I samband med 2021 års interna miljörevision, lät Karlstads universitet förnya den avslutade internrevisionsplanen för 2018-2020. En ny treårig revisionsplan upprättades för perioden 2021-2023 (se bilaga 1), med visst förändrat fokus/perspektiv än den tidigare revisionsplanen. Förutom årliga interna miljörevisioner, genomför Karlstads universitet även flera andra typer av interna revisioner med olika inriktning/perspektiv.

För att kvalitetsgranska utbildningarna inom universitetet använder man "treklöversystemet". Revisioner utförs bland annat inom områdena miljö, kvalitet, forskning, m.fl. Enligt internrevisionschefen bör det finnas stora samordningsmöjligheter mellan de olika internrevisorerna och de olika revisionsområden som i dag finns inom Karlstads universitet. Mycket arbete sker inom universitetet, men med olika intressen för samma "område".

5.h.1 Förbättringsförslag är att skapa ökad samverkan inom organisationen och Karlstads universitet, med mer gemensamma resurser och samordning (t.ex. att samordna de olika typer av revisioner som utförs).

 Karlstads universitet	Dokumentnamn	Projekt			
	Slutrapport	Intern miljörevision			
Författare	Godkänd av	Datum	Dokumentnr./Dnr	Revision	Sida
Peter Fränngård	-	2021-12-15		P1.0-1	11(12)

i) Årlig rapportering till Naturvårdsverket (revisionskriterie 9)

Vid intern miljörevision konstaterades tydlig efterlevnad av kraven i förordningen. Verifieras av nedan kommentarer samt iakttagelser.

Biträdande universitetsdirektör säkerställer att man årligen rapporterar lärosätets miljöarbete och miljöledningssystemutveckling. För 2020 har den årliga avrapporteringen skett såsom förordningen kräver. Det finns även en del information om universitetets hållbarhetsarbete i Karlstads universitets årsredovisning som delvis redogör delvis det miljöarbete som pågår och har genomförts.

5.i.1 Förbättringsförslag Det sker varje år ett arbete med att sammanställa och rapportera det arbete som gjorts och sker på universitetet till Naturvårdsverket. I dagsläget är det förhållandevis lite av den informationen som används för att även informera anställda och studenter. Kan eventuellt utvecklas och att man använder informationen till att även spridas inom universitetet.

6. Definitioner av iakttagelser

I sammanställningen av utförd intern miljörevision som är redovisad ovan, har det identifierats en del iakttagelser av olika karaktär. Nedan redovisas innebörden av de olika iakttagelserna och hur de förväntas att hanteras.

a) Positiva iakttagelser

Positiva iakttagelser är aktiviteter eller initiativ som identifierades under revisionstillfället som är goda exempel och därför värda att omnämnas.

b) Förbättringsförslag

Förbättringsförslag är förslag på möjliga förbättringsmöjligheter som identifierats inom miljöledningssystemet. Dessa är iakttagelser som enbart är förslag på möjliga förbättringar och inget som Karlstad universitet behöver hantera eller agera på.

c) Observationer

Observationer är områden som identifierats under revisionstillfället där det sannolikt råder efterlevnad av reviderade krav, men där det inte bekräftats eller osäkerhet finns om efterlevnaden. Dessa iakttagelser är inte att betrakta som avvikelser och behöver inte hanteras så. Däremot bör Karlstad universitet ta ställning till huruvida de kommer att agera på observationen eller inte och vilka åtgärder de i sådana fall planerar att vidta.

d) Avvikelse

Avvikelse är de brister som identifierats under revisionstillfället där verksamheten inte lever upp till kraven i SFS 2009:907. Dessa avvikelser ska Karlstad universitet hantera i form av att skapa en åtgärdsplan för att korrigera avvikelserna. Uppföljning och utvärdering av effekten av de implementerade åtgärderna ska genomföras. Senast vid nästa revisionstillfälle 2022 ska avvikelserna vara åtgärdade.

 Karlstads universitet	Dokumentnamn	Projekt			
	Slutrapport	Intern miljörevision			
Författare	Godkänd av	Datum	Dokumentnr./Dnr	Revision	Sida
Peter Fränngård	-	2021-12-15		P1.0-1	12(12)

7. Granskat material

Dokumentnamn	ID
Karlstads universitets miljöledningssystem	C2019/932
Sammanhållet kvalitetssystem vid Karlstads universitet	C2019/1027
Redovisning av miljöledningsarbetet 2020, Karlstads universitet	20210208
Miljöutredning Karlstads universitet	20200514
Bilaga 1 - Miljöaspektsförteckning	20200514
Bilaga 2 – Värdering Miljöaspekter	20200514
Miljöpolicy (kommer ersättas)	C2018/658
Karlstads universitets miljöpolicy (utkast på ny)	2021-05-20
Regler för tjänsteresor vid Karlstads universitet	C2019/980
Miljömål och handlingsplan 2019-2021 (befintligt)	C2020/89
Karlstads universitets miljömål och handlingsplan 2022-2024 (utkast)	2021-11-12
Framgångsfaktorer och mått till strategiska mål 2019-2023	C2018/313
Beslut om Karlstads universitets strategi 2030	C2018/313
Brandskyddspolicy	C2006/305
Inköppolicy	C2021/620
Rektors delegationsordning	C2019/62
Revisionsrapport Internrevision HS-fakulteten	20181221
Åtgärdsrapport efter intern miljörevision 2018	20191118
Revisionsrapport Internrevision Miljö Karlstad Universitet	20210115
Handlingsplan Miljörevision 2020 (ver 3)	20211109
Miljö och hållbar utveckling	Internetsida
Organisationskiss - Karlstads universitet	Internetsida

 Karlstads universitet	Dokumentnamn Bilaga 1, Slutrapport	Projekt Intern miljörevision			
	Författare Peter Fränngård	Godkänd av -	Datum 2021-12-15	Dokumentnr./Dnr	Revision P1.0-1

Delar av universitetet som omfattas av revision respektive år

År 1 (2021)	År 2 (2022)	År 3 (2023)
Universitetsledningen	Universitetsledningen	Universitetsledningen
Fakultetens för humaniora och samhällsvetenskap (HS) 7 institutioner	Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap (HNT) 5 institutioner	Centrala stödfunktioner inkl lärarutbildningens kansli (CS/LUN) 9 administrativa avdelningar
Genomförande av miljörevision sker inte genom att en särskild institution står i fokus. Istället fokus på roller inom organisationerna.		
Universitetsledning Rektor Universitetsdirektör Biträdande Universitetsdirektör Miljösamordnare Projektassistent <i>(ca 2,5 tim)</i>	Universitetsledning Rektor Universitetsdirektör Biträdande Universitetsdirektör Miljösamordnare Projektassistent <i>(ca 2,5 tim)</i>	Universitetsledning Rektor Universitetsdirektör Biträdande Universitetsdirektör Miljösamordnare Projektassistent <i>(ca 2,5 tim)</i>
Fakultetsledning Dekan Administrativ chef <i>(ca 1,5 tim)</i>	Fakultetsledning Dekan Administrativ chef <i>(ca 1,5 tim)</i>	LUN ledning Dekan Administrativ chef <i>(ca 1,5 tim)</i>
Fakultetsadministration Prodekan Utbildningssamordnare <i>(ca 1,5 tim)</i>	Fakultetsadministration Prodekan Utbildningssamordnare <i>(ca 1,5 tim)</i>	LUN administration Prodekan Utbildningssamordnare Programledare <i>(ca 1,5 tim)</i>
Institutionsrepresentanter Prefekter Proprefekt Programledare <i>(ca 1,5 tim)</i>	Institutionsrepresentanter Prefekter Proprefekt Programledare <i>(ca 1,5 tim)</i>	CS representanter Administrativa funktioner <i>(ca 1,5 tim)</i>

 Karlstads universitet	Dokumentnamn	Projekt			
	Bilaga 2, Slutrapport	Intern miljörevision			
Författare	Godkänd av	Datum	Dokumentnr./Dnr	Revision	Sida
Peter Fränngård	-	2021-12-15		P1.0-1	1(1)

Bilaga 2, Revisionskriterier

Förordning om miljöledning i statliga myndigheter (SFS 2009:907)

1. En myndighet ska inom ramen för sitt ordinarie uppdrag ha ett *miljöledningssystem som integrerar miljöhänsyn i myndighetens verksamhet* så att man tar hänsyn till verksamhetens direkta och indirekta miljöpåverkan på ett systematiskt sätt (3§).
2. Krav på *Miljöutredning* som ligger till grund för miljöledningssystemets inriktning och utformning ska uppdateras minst vart femte år (4–5 §§).
3. Krav på *Miljöpolicy* och fastställda *miljömål* för verksamheten. Miljömålen ska vara mätbara i den mån som det är praktiskt möjligt att mäta målen och hur de uppnåtts. Miljömålen ska hållas aktuella genom att de ses över och uppdateras minst vart tredje år. Miljöpolicy och miljömålen ska bidra till en hållbar utveckling och till att nå de nationella miljökvalitetsmålen (7–8 §§).
4. Krav på *Handlingsplan, ansvarsfördelning och rutiner*. Miljöledningssystemet ska innebära att myndigheten har en handlingsplan för arbetet med att nå miljömålen. Miljöledningssystemet ska innebära att myndigheten tydligt anger den ansvarsfördelning som ska gälla i arbetet med att följa miljöpolicy och nå miljömålen. *Ansvarsfördelningen ska framgå av handlingsplanen*. Handlingsplanen, ansvarsfördelningen och rutinerna ska innebära att arbetet med att följa handlingsplanen och nå miljömålen dokumenteras, redovisas, följs upp och revideras så att arbetet fortlöpande förbättras (9–12 §§).
5. Krav på att miljöledningssystemet ska innebära att myndigheten *miljöanpassar sina upphandlingar* i den mån en sådan anpassning är möjlig (13 §).
6. Krav på att miljöledningssystemet medför att myndigheten genom information och *utbildning fortlöpande utvecklar personalens kompetens och medvetenhet om miljöhänsyn* i det egna arbetet (14 §).
7. Krav på att miljöledningssystemet medför att myndigheten så långt det är möjligt använder en *energieffektiv informationsteknik* som verktyg för att miljöanpassa sin verksamhet. Myndigheten ska i samma syfte även utarbeta en *mötes- och resepolicy* (15 §).
8. Krav på *årlig uppföljning genom interna miljörevisioner*. Miljöledningssystemet ska innebära att myndigheten årligen genomför interna miljörevisioner för att kontrollera att myndigheten följer gällande miljöregler och andra styrande dokument för myndighetens miljöledning och miljöarbete (17 §).
9. En myndighet som ska ha ett miljöledningssystem ska *årligen redovisa miljöledningsarbetet till Naturvårdsverket* (20 §)